

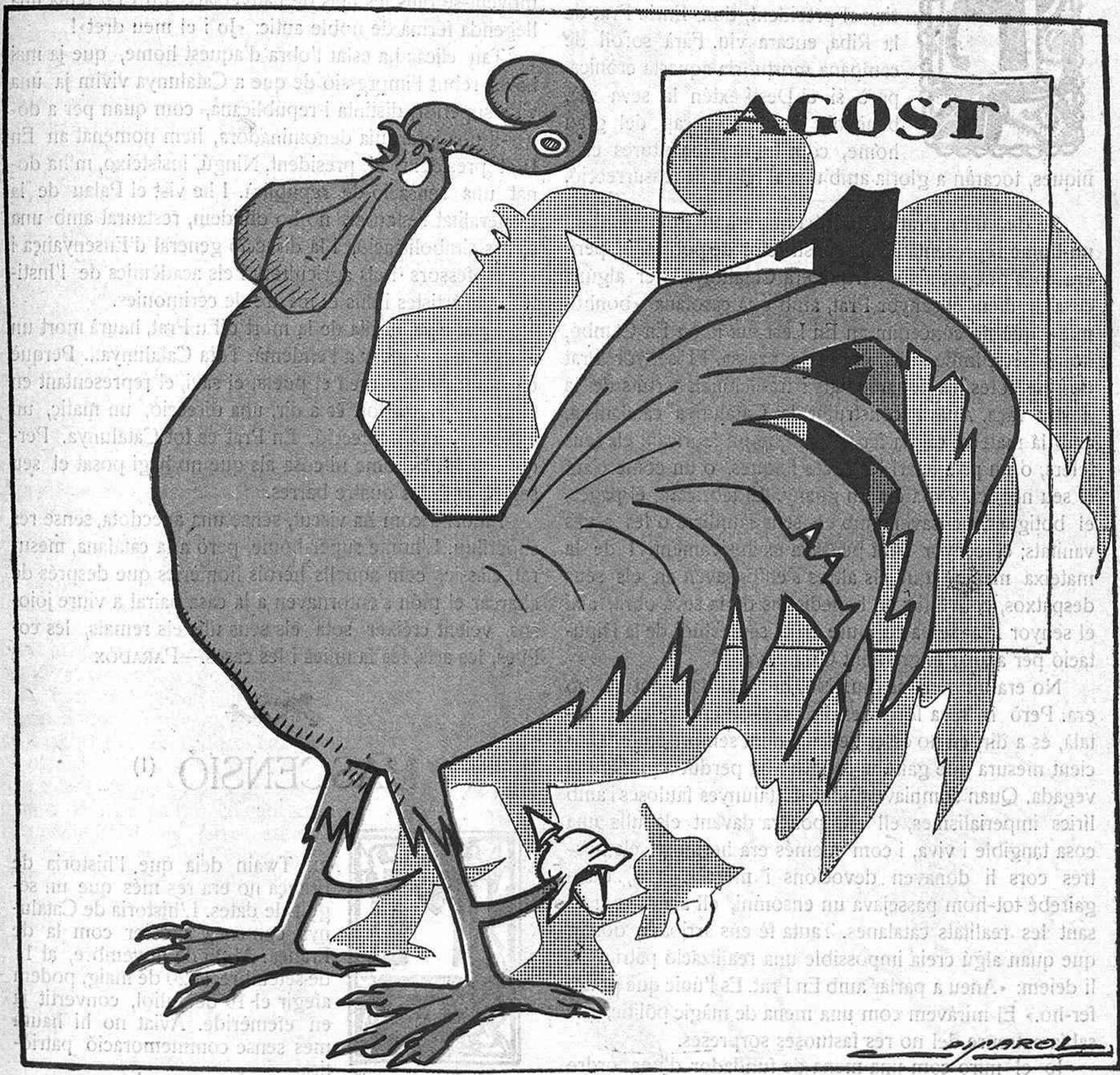
L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

Periodic humoristic

Núm. 2014 : Any XXXIX

10 cèntims — Atrassats: 20

BARCELONA 3 D'AGOST DE 1917

EL GALL FRANCÉS

—Nova victoria a Flandes?.. Cantem-n'hi una altra, doncs!

EL PRESIDENT

AVIU, dimecres, al fer aquests comentaris, el president, don Enric Prat de la Riba, encara viu. Farà soroll de campana mortuoria aquesta crònica, però si el Destí extén la seva mà, benèvol, damunt el cap del gran home, com les nostres futures cròniques, tocarà a gloria amb una al·leluia de resurrecció.

Se dirà d'En Prat de la Riba que era un home-símbol, un home representatiu un constructor de pobles. Sí, però era més que tot això, perquè era Catalunya. Per alguna cosa li diem el senyor Prat, amb una casolana «bonhomie» que no concedim an En Lerroix ni an En Cambó, noms secs, imperatius, noms de pressa. El senyor Prat posseïa totes les fonamentals i tradicionals virtuts de la nostra raça. Anava construint la Catalunya catalanista, amb la mateixa calma fervorosa que un fabricant els seus telers, o un propietari les seves finques, o un comerciant el seu negoci. Cada dia un guany. El fabricant, el pagès, el botiguer, pensaven amb els seus familiars o les seves vanitats; el senyor Prat pensava exclusivament. I de la mateixa manera que els altres s'enfonsaven en els seus despatxos, convertits en benedictins de la seva obra, així el senyor Prat se va recloure en el seu estudi de la Diputació per a anar engrandint Catalunya.

No era un geni, se diu. No, un geni llampant no ho era. Però la seva força residia precisament en ésser català, és a dir, en no ésser genial, tenint sempre aquella eficient mesura que gairebé tot-hom ha perdut aquí alguna vegada. Quan somniàvem amb Catalunyes fauloses i amb lírics imperialismes, ell ens posava davant els ulls una cosa tangible i viva, i com ademés era hermosa, els nostres cors li donaven devocions i mercès. Així, quan gairebé tot-hom passejava un ensomni, ell anava redresant les realitats catalanes. Tanta fè ens arribà a donar, que quan algú creia impossible una realització patriòtica, li deïem: «Aneu a parlar amb En Prat. Es l'únic que podrà fer-ho.» El miràvem com una mena de màgic polític, que sabia extreure del no res fastuoses sorpreses.

Jo el miro com una mena de fundador d'una ordre patriòtica que ha anat omplint la seva terra de fundacions, que no són capelles sinó escoles, ni convents sinó instituts, ni assils sinó biblioteques i camins i enginys. Si

les canonitzacions per santetat patriòtica fossin possibles, se podria crear l'ordre de Sant Enric Prat de la Riba, caracteritzada pel vot de construcció. Si un home, diu el savi proverbi, pot mirar alegre la vida després d'haver tingut un fill, escrit un llibre i plantat un arbre penseu en l'alegria de la vida d'aquest fundador pròdig en fills, pare d'un llibre de definicions que han estat les nostres taules de la llei, i que ha plantat arbres mil i edificat palaus i obert camins i fet lleis i aplegat homes i plasmant tot un poble, sense que hagi tingut de vessar ni una gota de sang, com els seus iguals històrics, a Irlanda, a Hongria, o a Bohemia, o Finlàndia, o Creta, ans al contrari, movent-se dins les lleis de l'adversari. En Prat tenia una llegenda ferma de noble antic: «Jo i el meu dret»!

Tan eficaç ha estat l'obra d'aquest home, que ja mai havia rebut l'impressió de que a Catalunya vivim ja una vida superior, distinta i republicana, com quan per a donar-li una jerarquia denominadora, hem nomenat an En Prat president, el president. Ningú, insisteixo, m'ha donat una sensació de republicà. I he vist el Palau de la Generalitat restaurat, no ho oblidem, restaurat amb una airosa simbolització, i la direcció general d'Ensenyança i els professors i els agricultors i els acadèmics de l'Institut i els artistes i fins el mestre de cerimònies.

Catalunya, el dia de la mort d'En Prat, haurà mort un dia per a ressucitar a l'endemà. Tota Catalunya... Perquè els homes morts eren el poeta, el savi, el representant en Corts, el productor, és a dir, una direcció, un matic, un estament, una selecció. En Prat és tot Catalunya. Perquè no hi ha home ni cosa als que no hagi posat el seu segell, amb les quatre barres.

I morirà com ha viscut, sense una anècdota, sense res superfluu. L'home super-home, però a la catalana, mesurat, clàssic, com aquells hèrois homèrics que després de abarcar el món s'entornaven a la casa pairal a viure joiosos, veient créixer sota els seus ulls els remats, les col·lites, les arts, les famílies i les cases.—PARADOX

L'ASCENSIÓ (1)

MARK Twain deia que l'història de França no era res més que un seguit de dates. L'història de Catalunya comença a ésser com la de França: Al 25 de novembre, al 11 de setembre, al 20 de maig, podem afegir el 19 de juliol, convertit ja en efemèride. Aviat no hi haurà mes sense commemoració patriòtica.

I per a que la jornada fós més resplendent, el dia 19

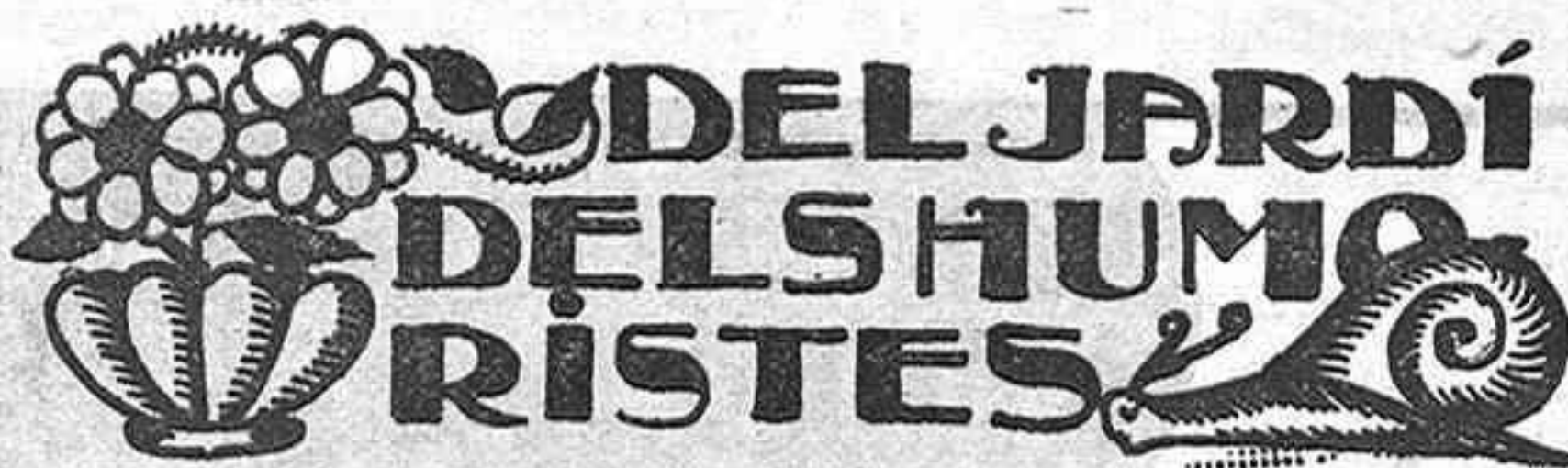
(1) Aquest article, que devia anar de Crònica la setmana passada fou totalment tatxat per la censura.—N. de la R.

va escaure en dijous, dia simbòlic i simbolitzable, perquè si hi han tres dies a l'any que resplandeixen més que el sol, aquest pot ésser tingut per un d'ells. De Dijous Sant no'n té encara Catalunya, però tenim el dijous del Corpus, i ara, des de l'Assemblea, el dijous de l'Ascensió. Perquè Catalunya, el dia 19, va pujar al cel d'Espanya, i tot-hom la va mirar i admirar, i les gents la contemplaren en la seva ascensió miraculosa, com si ja tota la seva passió fós acomplida i comencés l'eficàcia de la seva missió redemptora.

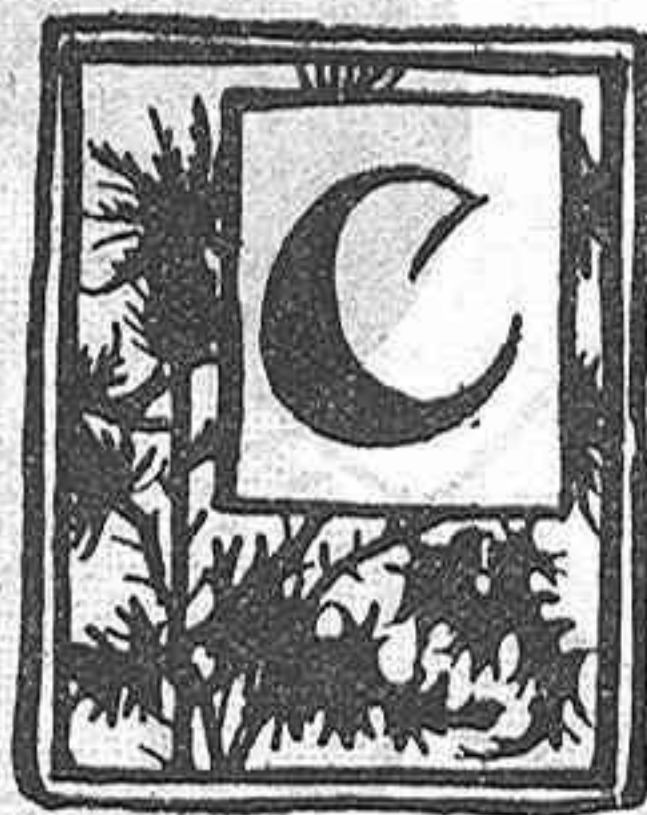
Arribaren diputats de totes menes: republicans, socialistes, reformistes, dinàstics, fins regionalistes de Castella; vingueren periodistes de tots els periòdics, i tots, com si s'hagués realitzat un insospitat miracle, parlaven amb èxtasi de Barcelona. L'Assemblea? Mai en el món, des de l'Assemblea Nacional de França, hi havia hagut en una Assemblea tanta coratjosa dignitat. L'Abadal? Un Mirabeau. El poble? Roma i París a l'ensem, reposada decisió i gesticulacions subversives. No s'acusava als catalans de comerciants avars, incapaços de perdre un cèntim voluntariament? Doncs, espontàniament, per una adhesió espiritual se tanquen en la tarda del 19 totes, totes les botigues. No se'ns té per pusilànims o per cautelosos, que no arrisquem ni un centímetre d'epidermis? Doncs quan la guardia civil tocà a càrrega, la gentada que escoltava als parlamentaris no's va moure. Els venedors de diaris, a la nit, pregonaven les fulles clandestines sense por, i els diputats i periodistes forasters comentaven: Es admirable Barcelona, admirable i única. Aquí directors, aquí poble, aquí organització, aquí revolta, aquí unanimitat cívica, aquí els grans d'Espanya són insurgents i els homes del poble escriuen programes que semblen sortits de les meditacions d'un còncave de filòsops.

L'Atracció de Forasters ha aconseguit amb un dia lo que la seva propaganda intentava fer amb anys pacients. Ara a Madrid s'escriu: «Santa Catalunya, deslliura-nos!», i se proclama a Barcelona capital espiritual d'Espanya i quan al·ludeixen a les nostres coses materials, no hi ha per als nostres hostes dona lletja a Barcelona, ni vici car, ni menjar dolent, ni beguda ingrata. Si fins ens han trobat alegres, pròdigs i cortesos.

Barcelona estava plena de virtuts inconnegudes, com aquelles terres on els homes de saviduria i de bon gust troben meravelles de paisatge, aigües goridores i cent gustoses i enfortidores condicions. Els diputats i periodistes han estat com pelegrins que retornen a la casa pairal, contant les meravelles de les terres santes que han vist més amb l'ànima que amb els ulls. I heu's-aquí com un dia que's temia fós de sang i de revolta, ha quedat com un gran anunci, com un «probad Barcelona y os convenceréis». Nosaltres ens sentirem plens d'alegría, però jo, aquell dia dinou, hauria volgut ésser viatjant i trobar-me en un cafè de provincia, rodejat dels clients, bocabadats davant dels «catalans», xerraire, optimista i regenerador. Ni Tartarín, amics, després d'Argel!—PARADOX

El diputat prudent

AP conte, cap historieta que espi-golessim avui en l'extens jardí dels fecunds escriptors deixebles d'En Mark Twain, tindria avui la gracia, l'ingènua bona fè que respira aqueix fet històric, risiblement històric que retallem d'un popular diari madrileny.

El deixem en castellà, per a que no perdi la sabor. Heu-se'l aquí:

«El día 17, en el despacho del jefe de un partido reincorporado recientemente a las luchas por la democracia. Habla a éste un diputado joven, hijo de otro diputado de gran influencia en la política española, por dirigir una importante entidad editorial.

—Vengo a preguntarle a usted si es imprescindible mi presencia en Barcelona el día 19.

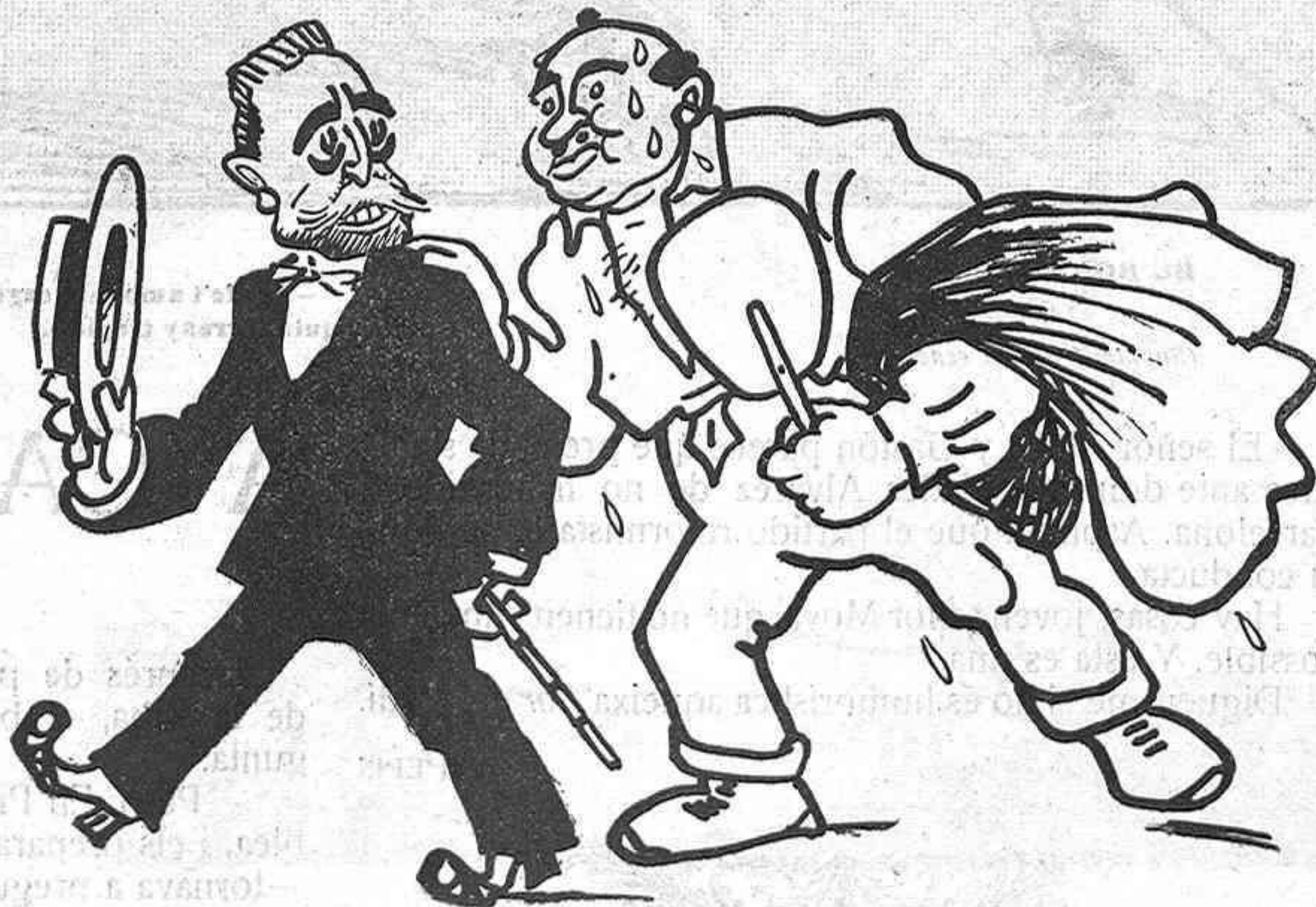
—La de la persona, no; la de la investidura que ostenta, sí.

—Es que mi papá dice que es posible que haya riesgo personal...

—Es posible ese riesgo... Y ya lo sabe. A las seis y cuarto de esta tarde salimos en el tren para Barcelona.

Y sin más abandonó su despacho, dejando solo al temeroso diputado.»

I el confrare madrileny hi fa el següent corolari:

—No estigui tan cremat, senyor Sánchez Guerra, que fa molta calor.

EL BON GUÍA

(Suprimit per la censura)

«El señor Moya y Gastón parece que pretende sincerarse ante don Melquiades Alvarez de no haber ido a Barcelona. Aspira a que el partido reformista le perdone su conducta.

Hay cosas, joven señor Moya, que no tienen enmienda posible. Y esta es una.»

Digueu-me si no és humorística aqueixa *flor* del jardí.

PEPIS

—Agafe't amb mi i segueix-me sense por, que jo ja s' on vaig i quin terreny trepitjo.

A CAU D'ORELLA

La fè d'En Prat

Després de plànyè's de la malaltia mortal d'En Prat de la Riba, el bon català, fa immediatament una pregunta:

—Però, En Prat, sab tot lo que està passant, l'Assemblea, i els preparatius i les seves continuacions? En Prat —tornava a preguntar— aprova el contacte amb els elements revolucionaris i l'intervenció revolucionaria, més o menys directa i forta de la «Lliga»?

Es rumiava la resposta. No, En Prat, tan equànim, tan mesurat, que no cediria res de lo guanyat, posant-ho en perill pel desig de lograr més, no podia admetre la política de contuberni i de segura violència. Ademés, an En Prat, agònic, no li comunicarien noves que exacerbarien les seves inquietuts. S'acordava, doncs, que En Prat no en sabia res.

I en sabia. I ho aprovava tot. I seguia, neguitós, els dies històrics. D'ell era el manifest dels parlamentaris regionalistes, resposta al dels militars. La preparació de l'Assemblea ell l'aconsellà, i ja arribada la gravetat extrema de la malaltia, no deixava de conversar de política amb els visitants.

Un dia, arribà a Castelltersol, l'Alfred Pereña, diputat per Lleida, conseller de la Mancomunitat, un vell republicà de trenta anys. En Prat li preguntà pels treballs que es feien i En Pereña els hi explicava, fervorosament.

—La tenim molt aprop, senyor Prat, molt aprop. Fins a Madrid se senten antidinàstics.

—I a Lleida, què fan?

—Més fermes que mai.

En Prat somreia. Agafà la mà de l'Alfred Pereña i li digué:

—Molt bé, molt bé, però feu-la federal.

Els desenganys d'En Junoy

En canvi, En Junoy ja no en té, gens ni mica, ni en ell. Primer va malparlar de l'Assemblea, marxà a Madrid i penedit o curiós, tornà a Barcelona el dia 18, assistí a la Assemblea, i a l'endemà tornava a malparlar d'ella.

En Cambó, que està més pròxim del Ministeri de lo que En Junoy es pensa, li podia haver dit: «Home de poca fè. No seràs amb mi a l'hora d'entrar en el regne del cel governatiu. Però En Cambó va fer més. Cridà an En Junoy i, molt seriós, li va advertir que no tornaria a comunicar-li res, perquè després ho anava xerrant tot per Madrid, principalment a l'Alba:

—Fins ara, amic Junoy, l'he tractat com un amic, però des d'ara no ho podré fer.

En Junoy continuà rosegant el puro amb tanta severitat com la que En Cambó li parlava.

—I no tan sols això, sinó que li aplicaré un règim de sospitós.

En Junoy ho explicava després i lo bò era que aprovava les paraules d'En Cambó. A l'últim, En Junoy, víctima de tothom menys d'En Cambó, ho era també de aquest, finalment.

Pel·lícules

Els diaris, aixecada la censura, van contant anècdotes de parlamentaris i policies, però la millor permaneix inèdita. Per alguna cosa vé a parar an aquest cau de orella.

Abans de l'Assemblea, En Lerroux i alguns diputats més anaren a visitar el palau del Parc. Darrera dels seus

autos, n'arribaren dos més i els que els ocupaven començaren a treure tripodes i objectius cinematogràfics, com si es prepararessin per a fer una mica de pel·lícula Pathé.

Els empleat s'adonaren de que en lloc d'ésser operadors cinematogràfics eren policies, avisaren an En Lerroux i als seus, i a poc sortien aquests escapats en els autos. Els policies amaguen els fòtils del simulacre pel·lículaire i amb els seus es llencen a la persecució. Però els xòfers comencen a rondinar. Que si aquest volant, que si les rodes, que si la benzina... Els policies, enardits, cridaven:

—¡C...! No se detenga. Apriete. ¡C...!

Els autos dels parlamentaris guanyaven terreny. Els dels policies s'endarrerien. Els xòfers seguien rondinant: «Aquest volant! Aquestes rodes!» Els policies continuaven renegant: «¡C...! Que les perdemos! Deprisa, c...!»

Els xòfers eren revolucionaris!

“Se non è vero” (1)

Don Magí Morera i Galicia, escriptor il·lustre i diputat per Barcelona, entra a l'estació, atrafegat, com acostuma sempre a entrar tot-hom a les estacions.

Dúu, no obstant, amb molta cura i mirament un paque de documents.

(1) Aquest article, que corresponia a un dels darrers números, fou suprimit totalment per la censura.

LES HORES ANGUSTIOSES DEL DIA HISTÓRIC

(Suprimit per la censura)

—Seny, nols; seny i coratge!..

Diputat per Barcelona, tren que marxa, documents sota l'aixella... Aquí hi ha alguna cosa!

Quan l'elegant poeta i eloqüent polític se disposa a sortir a l'andén topa amb un amic seu, coronel distingidíssim.

Hi han els naturals saludos (no sé per què han d'ésser de *rúbrica*) i desseguida el quefe militar veient en les circumstancies actuals, tan carregat de papers al diputat per Barcelona, alguna s'en malícia i sent una forta curiositat.

—Escolti, per què va tan carregat? Deixi aquest paquet ja l'hi portarà l'assistent...

—De cap manera, respòn En Morera, vagament.

I de cua d'ull tots dos s'inspeccionen l'un a l'altre mentres puguen al mateix departament.

En Morera no abandona el seu paquet.

El militar comença a no poguer aguantar-se.

Asseguts l'un davant de l'altre ell i el diputat van parlant de coses indiferents.

A cada punt l'encuriositat fa referencia als documents. A cada punt té una al·lusió d'aquelles que conviden a les confidencies...

—I doncs, senyor Morera, sembla que té por de perdre'ls aquests documents!

—Oh! Son cosa massa important per a deixar de tenir-ne extremada cura... Son coses que no poden comunicar-se a ningú.

Aquí s'acreix l'intriga del distingit quefe militar. El diputat, enigmàtic güaita el paisatge per la finestra.

I aixís, entre continuades al·lusions del militar i hàbils esquitllades del diputat per Barcelona, va passant el viatge.

—Però tant mateix va incòmodo vostè amb aquest paquet al costat. Vol que li posi aquí?

—No, no. De cap manera... Sab? Son coses que si... sab?

El militar ja no pot més.

—Què reira pot dur aquest home?—pensa.

I sos ulls voldrien foradar el paquet.

Hi ha una curta pausa, prenyada de vacil·lacions. El terme del viatge s'acosta.

Aleshores el diputat per Barcelona, veient que el seu company de viatge ja ha arribat al comble de l'encuriosament i de l'intriga, comprenent que l'espectació ha arribat a son punt màxim, completament dintre de la situació, com si diguessim, abans de despedir-se de son amic i company de viatge, li diu allargant-li el paper:

—Miri; trenco la consigna. No ho havia d'ensenyar a ningú. M'ho havia jurat a mí mateix. Però el veig tant encuriosit, que no puc resistir. Tingui, miri aquests papers, però una altra vegada no ho demostrí tant que té curiositat, que no li reixiràn sos propòsits. No tot-hom és prou galant per a rompre una consigna...

I amb gestic confidencial deixa en ses mans el paquet,

El coronel, febrós i nirviós amb somriure d'agraïment, desfà el paquet, i àvid i engolosit, amb aires de home que està en el secret, se disposa a examinar els documents.

I els documents són l'original i una copia de la traducció catalana del *Corolià*, de Shakespeare!

Tornant de la font del Gat

una noia, una noia...

tornant de la font del Gat

una noia i un soldat.

Anem-hi? No. No hi anem; les escoles del bosc ja criden que'ns aturem, no es pas la gimnàstica rítmica lo que cal cercar en aquells paratges, (dic no cal i dic malament, lo que calia cercar en aquells paratges). Com passen els temps i els anys!

Font del Gat com t'has tornat,
ets font d'un gat *escuat*.

Ara diuen que volen fer-ne una villa a l'italiana. Vatúa el senyor Puig, vatúa el senyor Puig, vatúa el senyor Puig i Catafalc.

Meno. Si tot-hom hi vé bé que'n facin lo que'n vulguin. Servidor un cop inaugurada la futura Exposició quan m'assegui en una tauleta de les que hi haurà sota la cova del XVII o del XVIII, després de pendrem un gelat o un whisky, ploraré llàgrimes d'acibar recordant aquells lletreros i aquells anissos i aquell aiguardent de Valls.

Jeanne, Jeannette! recordes aquella tarde de diumenge en la qual tu tota sola, saberes trobar-nos com un ca a son amo al redòs d'aquelles grans acacies? De retorn a Montmartre bé la devies contar a les teves amigues la llarga caminada. Vui seguir-te:

—He arribat al pis. M'he retardat, no hi havia ningú. Un paper escrit sobre la taula deia:

«Som a la Font del Gat»

Gat? Gat? Gat...

He baixat les escales i som pujada al omnibus. Som a la Rambla i he preguntat:

—La font del Gat?

El conductor m'ha dit.

—Una noia i un soldat.

Soc fet una cara tan afligida, que tingué compassió de mí i m'aconsellà de pendre un tramvia número 29. Calia anar fins a Colón. Jo no tenia altres amics a la ciutat i ho he fet aixís.

El conductor era un bon conductor. M'ha donat la adreça; m'ha fet baixar davant un carrer en costa on hi havien dones que jogaven a les cartes i criatures que's revolcaven per la polç.

Jo em soc atancada a una comare:

—Font del Gat?

—Font del Gat?

I totes les dones contestaren:

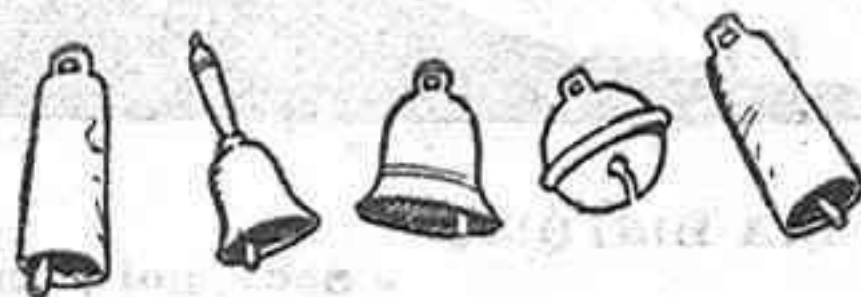
—«Una noia i un soldat».

Però la preguntada tingué llàstima de la meva extrangeria, del meu capell de palla i de les meves botines i me senyalà el camí.

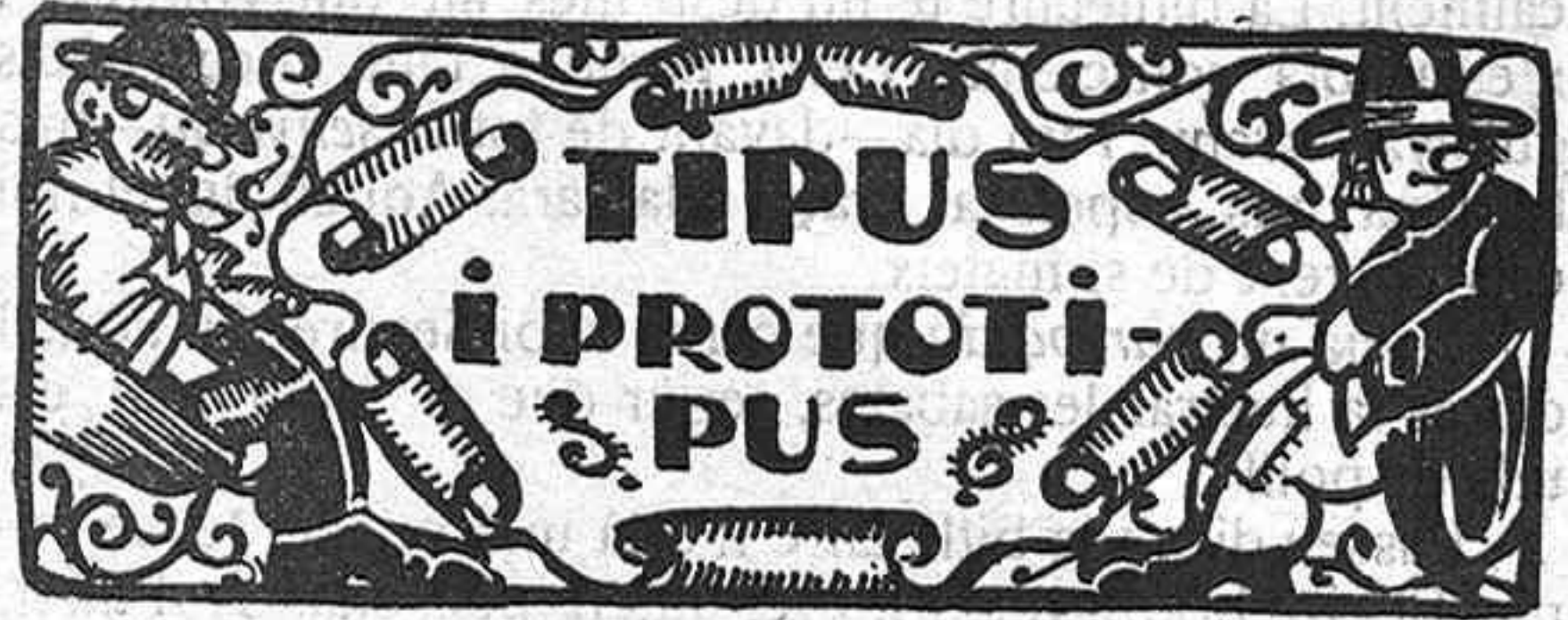
Unes escales després del camí llarg, uns camps d'argila, més pujades, després una casa mora, arbres i uns horts que encantaven, uns horts on se berenava com als voltants de París. Si arribo a no tenir vergonya m'entaulo.

Però un lletrero me crida:

Font del Gat.

Baixí unes llargues escales i trobí als amics.
 Oh! là! là! Comme on a fette la bombe ce soir là.
 Et après:
 Mariette, com te dius?
 Mariette! Mariette!
 Mariette, com te dius?
 Mariette, de l'ull viu!
 No hi tornaràs més, Jeanne.
 Es el renaixement.

Ni aquestos!!!

Un baranda amb modos, el fill del sereno,
 un jove *corrido* que balla el *fox-trot*,
 el noi gran d'En Xapa, que sab sorgí mitges.
 un urbano, un còmic que escata maons.
 El noi de la Sila, que vol sê torero,
 l'hereu de cal Tano, que fabrica esclops,
 dos tauls, un xino, En Llonza i En Ceba,
 un que fa pel·lícules, istil d'En charlot;
 un frare, dos trinxes, el Bello Lorito,
 un home moreno qu'es diu Carrió,
 un que és aucellaire, un que revèn misses
 i un que cria goços aprop del Ninot,
 se sab de que En Dato els hi ha ofert la vara
 i tampoc l'accepten perquè tenen por.

RIGODONS

A bitlletaire i el cira-bòtes que passen el dia en un forçós veinatge davant les taules del cafè, tenen tota una historia que han escrit tots dos.

Primer ni es miraven. Després, ell, com que tot anant per terra *ha sentit* lo que es deia per dalt, ja comença a fer-li de tant en tant a la bitlletaire una certa llambregada, com d'home que està en el secret.

La molta insistencia amb que ell es dedica an aquest divertidíssim afer de la llambregada fa que ella—per allò de «encara em comprometeria aquest ximple» li donguï una certa bel·ligerancia.

I un dia vé que parlen tots dos. Fan com si s'ajudesin, però en el fons, el problema social els separa radi-

RUPTURA DE RELACIONS

La mamá.—Apa, dóna, atreveix-te ara; dona-li una carabaça, ...
 ben donada.

calment. La bitlletaire té un destí més alt que complir i n'està tota conscienta. Però, mentres tant, el cira-bòtes guanya terreny. I un dia—davant de tot el *senyoriu*—fins li dóna uns copets al braç i a la cara! Aquell dia el noi està content de sí mateix.

Hi ha un *parroquià* que cerca la bitlletaire. Si aquell dia es fa llustrar les sabates, segur que li faràn mal els ulls de poll!

Passen dies i la bitlletaire n'està uns quants sense venir. El cira-bòtes, quan li pregunten per ella, fa l'ullet, significativament. Comença la revenja del proletariat contra el *senyoriu parvenu*.

Un dia s'escau a tornar la bitlletaire.

Va més mudada. No sé quina altra fondaria de mirada porta en els ulls encantats, mira amb més penetració, riu sense com va ni com vé i al pobre cira-bòtes li tomba l'espatlla amb menyspreu.

Dos o tres *parroquiàns*, al veure-la, obren l'ull i la criden i hi han grans converses, insinuacions i rialles.

El cira-bòtes—ara és el moment gloriós de la reivindicació del proletariat—sentant-se damunt del seu caixonet, fa ganyotes d'intel·ligència, com aquell que hagués arribat primer. Però aquell *parroquià* de cada dia, el de la conversa amb la bitlletaire fa molts dies que no vé.

El *parroquià* és un cínic, el cira-bòtes un murri i la bitlletaire és, segons la manera de Píndar, «una sacerdotessa de la persuasió».

O MORES!

De la benemèrita «Obra Max-Bembo», dedicada a la regeneració i educació dels infants, acabem de rebre un cartellet dolorosament trist, afrosament denigrant per a la nostra culta Barcelona, un cartell redactat en aquests termes:

NENA EXTRAVIADA

«Un altre cas nou de com estàn les nostres costums!
»Des del matí del dia 16, falta de la seva casa paterna, carrer de Pere IV (Carretera de Mataró), 401, porteria, la nena Teresa Feliu i Gasull, de 12 anys d'edat, ben conformada, cabells rósos formant monyo, ulls blaus, vestida amb còs blanc amb pics negres, faldilla de color groc fosc, polacres negres, mitges negres; no porta arracades i el seu aspecte és el d'una pageseta.

»Es natural de Alguaire (Lleida). Feia quatre anys que havia vingut amb la seva família a Barcelona i durant aquest temps no s'havia separat mai dels seus pares.

»Preguem a quantes persones puguin proporcionar detalls, ho facin a la nostra dressa: Mendizábal, 30, principal.

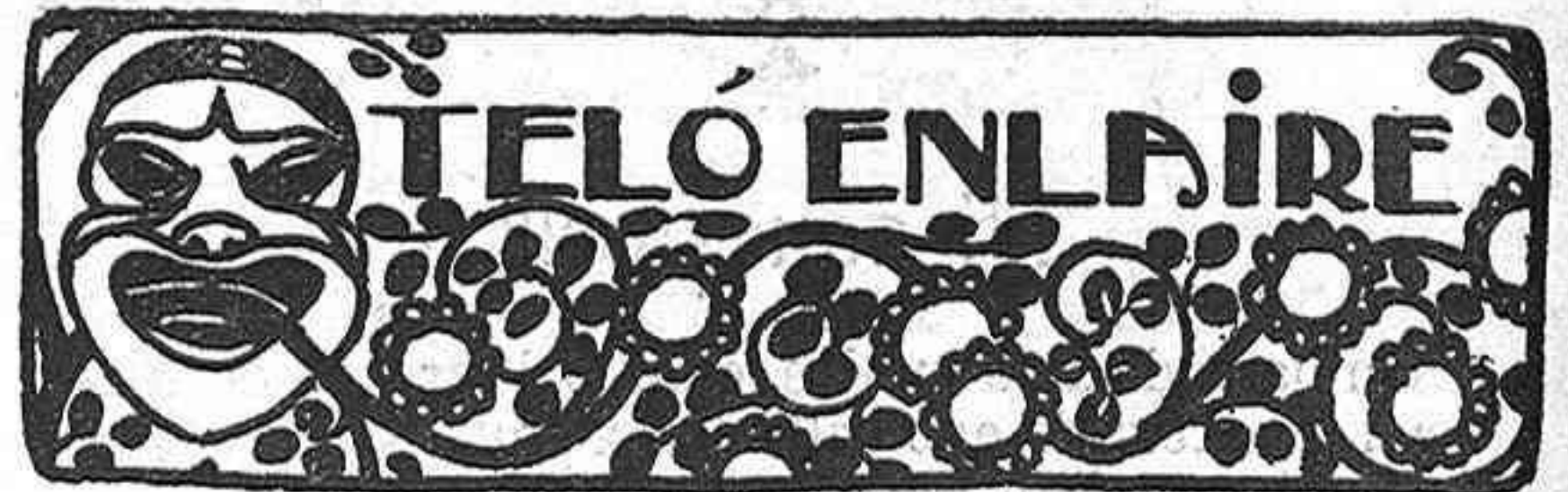
»Es hora de posar tot el nostre esforç per a desmascarar als corruptors de menors.»

Donat per cert, com desgraciadament ho dona l'«Obra Max-Bembo», que la infeliç criatura ha sigut objecte de

corrupció, de desitjar seria que, un cop descoberts el rastre, i el cau, se donguessin al públic tants detalls dels victimaris com de la víctima.

Perquè és molt desconsolador i molt injust lo que vé ocorrent sempre en aqueixos casos: De les nenes extravidades, per desventura llur, se'n saben tots els detalls. Dels vells libidinosos, dels sàtirs incorregibles, de les Celestinas vils, no se'n arriben a sapiguer mai sinó les inicials.

XARAU

Si les flamants empreses de Teatre Català que han de inaugurar les seves tasques el mes entrant al «Novedades» i al «Romea» sapiguessin la meitat d'organització i de propaganda que saben els assembleistes del dia 19, a hores d'ara ja'ns haurien facilitat, encara que fos valent-se de fulles clandestines, una colla de detalls i de projectes per a comunicar al públic. Aixís aquest començaria a ensalivar i a engrescar-se, que no és mai de més la publicitat escalonada en materia d'espectacles teatrals.

Però les empreses catalanes fan el mut i es «llaman quieto»; elles sabrán lo que els hi convé. Per aquest cantó, doncs, ja'm perdonaràn els llegidors si evito tota xerrameca. Quan no se'ns dona candela no anem a oferir i allà on no'ns hi demanen no'ns hi fiquem.

L'acció artística d'aquesta setmana ha sigut, com és de reglament en plena canícula, bastant escassa. La nota l'han donada a Sabadell amb la *Carmen* cantada en plena naturalesa. El públic va respondre a la crida i el bosc de Cà'n Feu se vegé molt concorregut. El tenor Palet fou ovacionat en distints fragments de la seva *particella*, i la senyora Galán i el mestre Falconi feren tasca de la bona, aplaudint-se també als altres col·laboradors que arredoniren el conjunt. De la lidia del vedell val més no parlar-ne; no hi feia cap falta. De tots modos és d'estimar el bon intent i la feina organitzadora del empresari En Joanet Mestres qui, segons sembla, té el propòsit de repetir l'espectacle en un escenari natural existent a prop de Barcelona.

Pel demés, sabem que al «Cómico» va estrenar-se, *Sol de la noche*, sarçuela una mica cursileta del senyor González de Lara amb musica del mestre Millán, que va passar de bona manera gracies a la brillantor de la partitura, molt ben escrita, encara que no massa inspirada, i gracies també a la excel·lent interpretació que hi donaren el gran Montero, que fou l'héroie de la festa, i la Merceneta Gay i els demés companys. La presentació, superior. Aquella decoració de l'Alarma ja val la pela; i la d'En Castells... ben bé dos ralets.

Avui va el benefici del celebrat tenor còmic Paco Gallego.

Després d'això, poca cosa més hi ha per a dir. Ah, sí!... Que al Circ Equestre del «Bosque» s'hi aplaudeixen molt uns cavalls miniatura que són una monada i un bé-de-déu d'agilitat; que continúen agradant molt els *Bombers Portuguesos*; que la escultural «hembra» *Agna Wallenda* dona gust de veure i que'ls indispensables Pippo i Seiffer fan esqueixar de riure... i refresquen l'esperit junt amb l'agradable temperatura que's disfruta al «Bosque».

I... a la porta n'hi ha un fus...

acabat Amén Jesús!

L. L. L.

ENRIC PRÀT DE LA RIBA

Il·lustre patrici català i President de la Mancomunitat de Catalunya, que acaba de morir a Castelltersol

PAPERAM

LOS DERECHOS DE LOS PUEBLOS, per G. Cimbali.—Curiosa particularitat: aquesta darrera obra del il·lustre catedràtic de l'Universitat de Roma ha sigut abans publicada en espanyol que en italià. Formen el llibre una serie de magnífics discursos i conferències sobre un interessant tema: «De la anarquia internacional a la declaració dels Drets dels pobles» i són en realitat un recull de opinions personalíssimes, d'opinions anteriors i posteriors a la guerra mundial.

Savi eminent, demòcrata fins al moll de l'òs i home entès en qüestions jurídiques, el professor Cimbali, ve a demostrar-nos amb la seva obra sòlida, clara i entenimentada, que d'ara endavant haurem de reputar com cosa establerta «que de res serveixen els Drets dels homes sense el reconeixement dels Drets dels pobles, drets que imperaran a la fi, encara que deguin aconseguir-se entre espasmes i convulsions horribles. De la lectura del seu llibre se'n desprèn que la justícia interior de cada nació no té avui cap mena de valor, car fàcilment pot caure a mans del bandolerisme internacional, lo qual prova que la democràcia entre els individus és completament inútil, si no va salvaguardada per la Democràcia entre els pobles.

El professor Cimbali creu que els Drets del home proclamats per la gran revolució francesa de 1789 portaven ja el llevat dels Drets dels pobles, que's consolidaran després de l'actual guerra, al escalf de l'esplendorós sol de la Raó, i que la terrible lluita era necessària per a l'acció integral de la civilització. «Després d'aqueix terrabastall—diu—haurà acabat lo migeval supervivent i començarà la nova història que, damunt la base de la justícia, fundarà el regnat de la pau.»

Amén, diem nosaltres esperançats amb el seu encoratjador optimisme.

L'obra esmentada ha sigut traduïda amb *amore* per don Pere Humbert i molt ben presentada, tipogràficament, per la casa Henrich i C.^a

ESPLETS D'ANIMA JOVE, per Antón Isern.—Al publicar-se la primera edició d'aquest llibre, única obra poètica que ens deixà aquell malaguanyat somniador que's llevà la vida en la flor de la seva joventut al cim del turó de Burriac, ja ferem detingudament la crítica de les composicions que s'hi enclouen. Avui afegirem tan sols que la nova edició va acompanyada de sentits treballs en elogi de l'Isern, originals de l'Aladern, En Josep M.ª de Sucre, l'Emili Guanyabens, En Plàcid Vidal, En Puig i Ferrer, i En J. Pérez Jorba.

CATALOGO DAS OBRAS DE ARTE de F. P. Colom.—Es refereix a una Exposició de pintures que aquest notable artista català obrí el maig passat a Rio Janeiro.

MÀRTIRES DE UNA IDEA.—Follet de propaganda al·liadòfila. Porta l'elogi i els retrats de alguns herois italians que han mort, condemnats pels austriacs, en el patíbol.

VARIA, per I. Ribera Rovira.—Recull de composicions en prosa i vers. El publica la Biblioteca d'Autors Catalans «Lectura Popular».

LA BACANTE QUE BAILA.—Tipus de dançarines, per E. Gómez Carrillo. Vé insertada en el darrer número de «Los Contemporáneos».

SEPT SCIENCIES

—Estic mal de la vista. Tot ho veig doble.
—Quina pena!... Aixís te deu ésser difícil el trobar feina.
—No ho creguis. Desseguida m'han donat una col·locació: inspector de comptadors del Gas.

Mala fi del darré idoni
després de dar-se al dimoni.

ELS DEPORTS

El cronista té certa fama de mocegaire. Això li vé, no sabem si de pertànyer a un periòdic satíric o bé del seu temperament.

Però lo cert és que, quan es tracta de dir la veritat, al cronista no l'atura ningú, per alt que sigui.

Avui, doncs, volem dir quelcom d'uns senyors que s'han erigit en mestres del futbol i que el diumenge passat en el partit que el *Palafrugell* i el *Reus* jogaren al camp del *Barcelona*, donaren un, si és o no és, espectacle.

Ens referim, senyors, a les *patums* que formen el *Colegio Oficial de Arbitros; Colegio*, aixís, en castellà, perquè fa més efecte.

Aquests àrbitres, bons o dolents, que encara que ho facin detestablement, cobren quatre drets per partit, aquest istiu estan en vaga, perquè als nois del Concurs *Copa Catalunya Sportiva* se'ls ha ocorregut prescindir d'ells (en lo que estan en el seu dret), i fer arbitrar els seus partits per xicots que, sense cobrar, per patriotisme, ho fan tan bé com els oficials.

Naturalment, aquesta competència és ruïnosa per a certes *cacatúes* que en això hi tenen un *modus vivendi* i sembla talment que aquests partits del camp del *Barcelona* es facin solament per a àrbitres del *Colegio*. Tots hi van. I hi van per a tirar *cuchufletas* a l'àrbitre no oficial o per a abroncar-lo. Es a dir, fan precisament lo que ells han criticat tants cops del públic.

Diumenge passat, un xicot que es diu Torres i és del *Centre de Sports* de Sans va ésser el blanc de les ires d'un tal Mora, d'un tal Galapa i d'unes quantes *personalitats* més, sense comptar al senyor Bruno Brusi, empleat municipal, llumenera de primera magnitud, homenatjat, i fabricant de xistos dolents.

No volem sentar plaça de personalistes, però an aquests senyors que han d'ésser l'espill de la serietat i de l'honradesa futbolística, els recomanem que si no poden cobrar els quatre drets, es comprimeixin i facin com els senyors Gimeno i Tallada (president i secretari, fins fa poc, del *Colegio*), empleiat del municipi el primer i de la Diputació el segon, que, quan menys, callen i mengen. Callin, mengin (quan puguin) i no facin més el tonto.

I encara que trobem que en aquesta espinosa qüestió,

ens hem allargat un xic massa, diguem quatre mots del partit *Palafrugell-Reus*.

Els quatre mots seràn ben *estrictes* com els del senyor Esteve. El *Palafrugell* ens agradà pel seu jòc impetuós, però no gaire lluit. En canvi el *Reus*, ens demostrà un jòc de combinació molt més maco; és un equip més ciutadà, més elegant.

Què més? Al camp de l'*Inter*, aquest i l'*Espanya* s'ho feren i els tocà el rebre als vermells per 2 a 1 i an algùn del públic per, no sabem quants a zero.

La natació està en el seu apogeu. *Cómo no?* Som a l'estiu i és cosa d'aprofitar la concurrència. Water polo, curses, salts, al «C. N. B.», al «C. N. A.» i al «Club de Mar».

La vela. Ah, sí. La vela va fent copes. Copa Maravillas, copa etc.

Sembla el carrer de Toledo, de Madrid, el nostre port.

HIP

ESQUELLOTS

Finalment, el Govern ha pres el bon determini de suprimir la censura a la premsa.

S'ha convençut, una mica tard, de la seva ineficàcia. Ha vist que d'ençà que'ls diaris venien tatxats per ell, els espanyols tenien més afició a llegir que mai; que si no llegien a la descarada fulles grans, llegien d'*amagatotis* fulles petites.

CATALUNYA, LLEGINT LA PREMSA DE MADRID

—Vaja, ja era hora que'm comencessin a entendre.

Així se dona el cas que ara, quan no hi ha un sol espanyol que no conegui les conclusions de l'Assemblea, el Govern diu als periodistes que ja les poden publicar.

El Govern—millor dit—En Sánchez Guerra suprimeix l'odiosa censura, però segueix menaçador i exclàma:

—D'ara endavant deixo d'ésser censor per a convertir-me en crític. No suprimiré articles, ni solts, ni dibuixos, però suprimiré periòdics.

Que's prepari!

No se n'hi gira pas poca, de feina, pobre senyor!

Malaventurat el qui reb una mocegada d'un goç, a Barcelona.

L'altre dia un animalet de aquests va queixalar a un noi, i perquè els antiràbics no volien curar al xicot sense abans inspeccionar el goç i perquè l'amo del goç no volia entregar la bestia, vinga passar hores i hores i dies sense curar-se la ferida.

Ni a Zululandia!

No troben que n'hi ha per a fer-s'hi a mocegades?

En la secció de «sucsesos»:

«Ayer tarde en la llamada *Montaña de Montserrat*, del Parque, se suicidió un súbdito colombiano...»

Se devia suicidar de fàstic, al veure-la tan porca i tan mal cuidada.

A un tirat de pedra de la Estació de Les Planes, en un dels llocs més pintorescs i alegres de la fondalada de Vallvidrera, s'inaugurà, dissabte, un elegant Restaurant, dirigit per don Antoni Catasús.

Una esplèndida cuina provista de magnífics fogons elèctrics, segons ens informà dit senyor, pot enllestir ràpidament, a tot-hora, els més suculents i exquisits menjars.

Davant d'aquella formidable *bateria* que fa caure d'esquena, els periodistes restarem encantats. Per a treure'ns del encantament, se'ns obsequià amb sandwichs i pastes.

Serien les vuit del vespre, i la temperatura era agradableíssima.

En pocs dies s'han denunciat a Barcelona dos cassos de desaparició de menors.

Dues nenes de dotze a tretze anys, Teresa Feliu, habitant a la carretera de Mataró i Rosalía Casanovas, del carrer de Radas, han desaparegut dels seus domicilis, deixant desconsolades a les respectives famílies.

Què pensa l'autoritat governativa?

Què fa la policia?

No podria deixar estar una estona als parlamentaris, i dedicar-se a empaïtar les arcabotes?

Recomanem, als impacients, que llegeixin l'article «Espiritu de continuación» d'En Marcellí Domingo publicat en *La Lucha* del diumenge; article que fou barbrament trinxat per la censura però que s'insertà íntegrament, sense fer-se cas de les rebequeries de doña Anastasia.

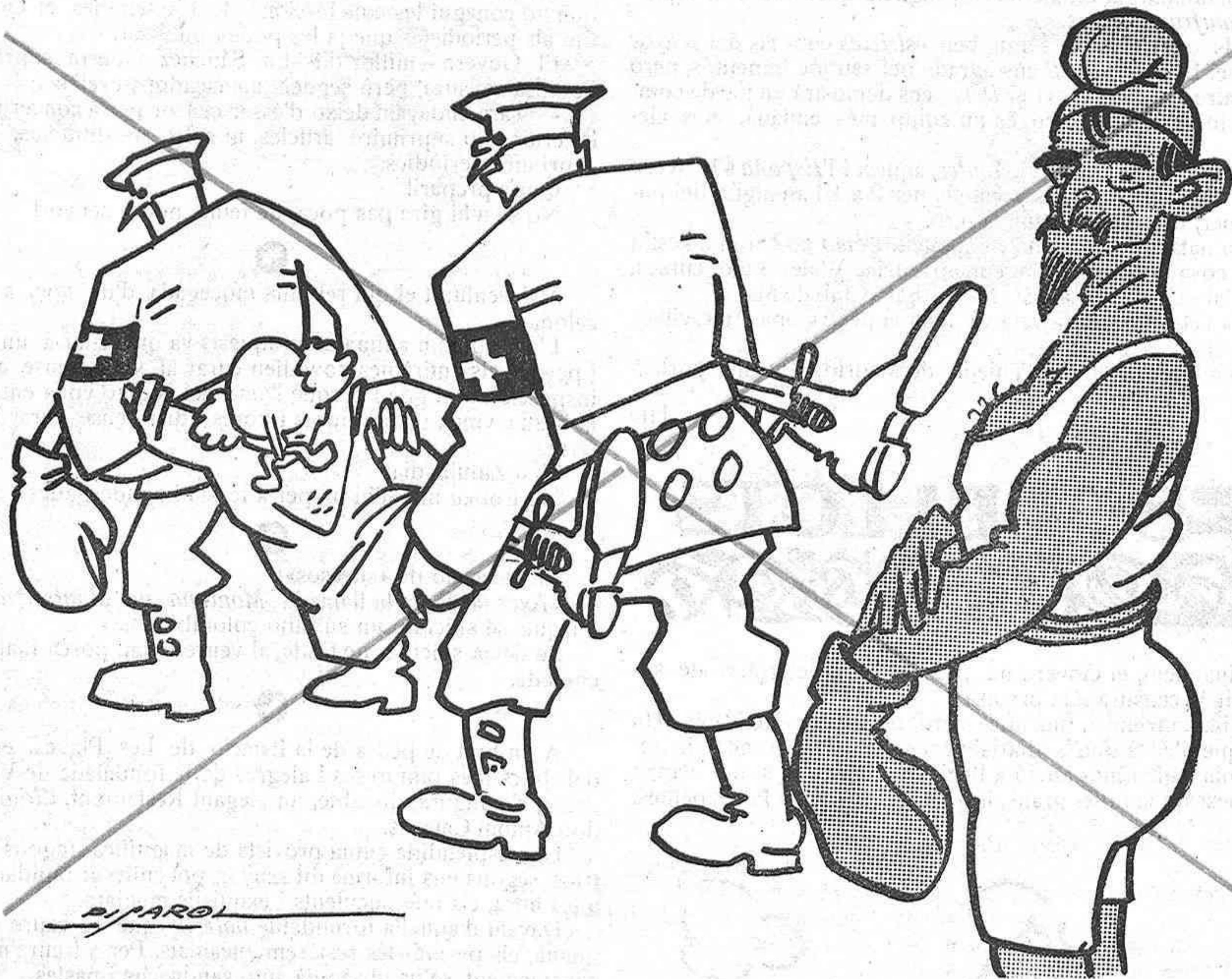
Allò és el Verb i els Sagrats Textos, i lo demás són trons.

Els capellans de la Sagrada Família no han volgut casar, per falta de documents, a una pintoresca parella d'hongaresos estanya-paelles.

La parella, per això, s'ha casat amb gran pompa en un solar pròxim al «Convent dels goços».

S'han casat pel *criminal*, però amb bona harmonia.

Després de l'Assemblea del 19, aqueix casori d'hongaresos ha sigut el fet més trascendental a Barcelona.

EN FRANCISQUET, CAMPÍO DE BOXA

(Suprimit per la censura)

—Apa, senyors turnants: ¿qui en vol un altre?

Mentres el governador civil se trobava a Madrid, sembla que quedà resolta la intermenable vaga dels del ram de l'aigua.

Ja sab ara, el senyor Matos, la manera de resoldre satisfactoriament els greus conflictes:

Anar-se'n.

Ara, que no hi ha censura, podem dir tot lo que'ns sembli.

Però té! ara—per lo mateix que'ns és permés—no'ns dóna tant goig de dir-ho.

Ademés, què podríem dir?

Mercès a la censura els catalans ¡ja ens ho hem dit tot!

El fill d'En Palaudaries pregunta, intrigat, a son pare:

—¿Com és que, al parlar del nostre idioma, diem «la llengua materna» i no «la llengua paterna»?

—Molt senzill. Parquè això de la llengua és més cosa de dones, que d'homes.

Se diu que la segona Assemblea tindrà lloc a Valladolid. Al mateix cor de la vella Castella?

No està mal.

Veiam si *Don Torcuato* trobarà que això també és fer separatisme.

Ara se saben coses curioses de la *vigilancia* dels parlamentaris per la policia, abans de l'Assemblea.

Un dia els dos policies encarregats de seguir an En Bertran i Musitu no se'n adonaren de que aquest sortia de casa.

Ell, veient al cap d'una estona que *ningú'l* seguia, tornà endarrera i al portal de casa, trobà a la *pareja* i els hi digué:

—Apa, nois, anem; no badeu ¡jo ja era qui sab a on!

Una altra de ben crespaa:

Per a seguir a l'Abadal, que sempre va a peu, hi havia destacats dos policies *en automòbil!*

I, naturalment, sempre feien tard!

Llegim:

«Entre el señor Matos y el jefe del Gobierno se han exteriorizado ciertas diferencias de criterio al apreciar la cuestión política relacionada con la Asamblea del 19.»

Ah, sí?

I què?

Encara no en té prou per a dimitir?

Què espera?

Deixi-la estar, home, la *reglamentació* de les maquetes «traga-perras»!...

DARRERA HORA

En Dato ens perdona la vida.
El present número de L'ESQUELLA no ha anat a la censura.
Sembla que el Govern vulgui dir-nos: «Vaja, ja que heu sigut tan macos i tan bons minyons, que no haveu fet *revolució* us treiem la murga del llapiç roig».

I la veritat no és més que una: En Dato treu la censura, perquè així com així ja començàvem a no fer-ne cas.

Tocant a lo altre, que no s'amoïni. Estem a les ordres dels parlamentaris. No ens bellugarem fins que l'Abadal ens avisi.

I qui diu l'Abadal... diu un altre.

A Madrid ja tenen un xistu més: el de *la mano en el hombro*.

Si per casualitat un amic va per a posar-li a un altre, aquest exclama desseguida:

—No, que me disuelves.

Vaja, senyor Sánchez Guerra, apunti-se'n una. *Ha tenido usted un lleno...* de ridícol!

Diumenge, al tornar del Bosc de Cà'n Feu, de Sabadell, el simpàtic empresari Joan Mestres fou víctima d'un accident automobilista. En un dels revolts de la carretera, i degut, segons sembla, a una falsa maniobra, rebé una forta patacada amb un arbre.

Afortunadament està fòra de perill, però sembla que té alguna ferida important que'l retindrà alguns dies al llit.

Sentim el percans i celebrarem la ràpida millora.

En Prat de la Riba és mort

Al tancar aquest número, ens arriba la dolorosa nova —no per esperada menys trista— de la mort de l'eminent patrici català.

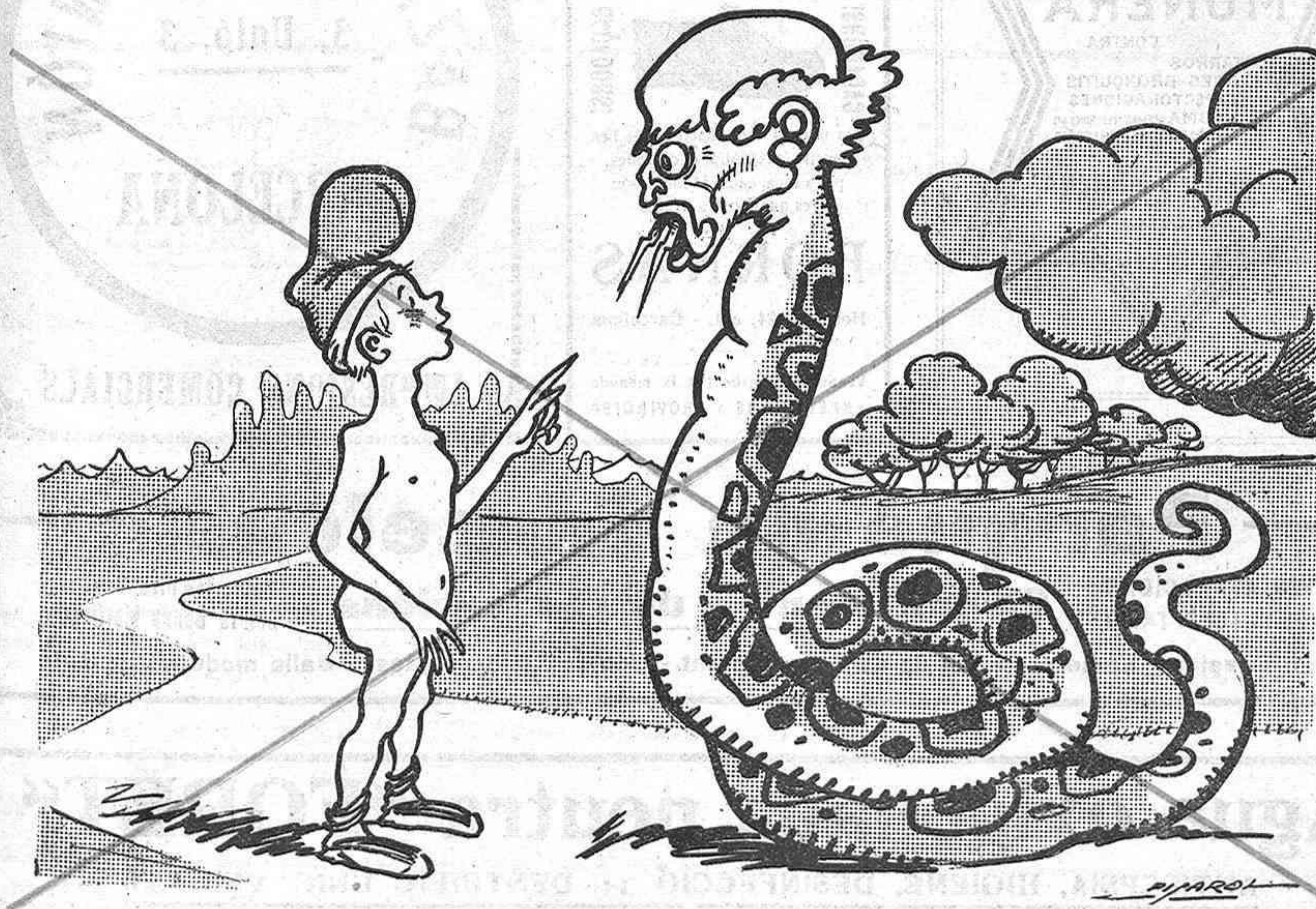
No tenim temps més que per a transmetre-la als nostres llegidors amb aquella emoció dolorosa i fonda amb que's reben les desgracies irreparables.

Catalunya ha perdut un dels seus fills més gloriosos i a l'ensemps el seu Mestre i guia.

Orfe de la seva saviduria i del seu gran patriotisme, tota Catalunya plorarà la mort d'En Prat de la Riba servant record inesborrable de la seva vida lluminosa.

E. P. D.

Antoni López, editor — Rambla del Mltg, núm. 20
Imprempta LA CAMPANA y L'ESQUELLA, Olm, 8
BARCELONA

(Suprimil per la censura)

—Ves en compte que mocego.
—I ca!... Si tens les dents podrides.

ARTRITISMO · REUMA · GOTA PIPERAZINA D. GRAU

El mejor disolvente de los uratos
Asepsia de las vías urinarias
Cálculos nefríticos
Reuma articular
Nefritis
Tifus
Gota

UROMETINA
LAMBLOTTE HERMANOS
Sinamina - Urotropina - Hexametileno tetramina - Formina

PÍDASE
folleto expli-
cativo. Muestras
a los señores médicos
Agte. gen.: **S. NAVARRO**
Rambla del Centro, 8 y 10-Barcelona

**EL CALZADO
SORPRESA**
ES LA MARCA MAS
ACREDITADA
SALMERON, 21

El millor remei per a curar el
ESTRENYIMENT CRONIC
I evitar les seves fatals conseqüències és el
LAXOL AMARGOS
Preciós regulador de les funcions gastro-Intestinals
Purgant vegetal suau-Laxant perfecte-Depuratiu sens rival
27 anys de gran èxit. - Proveu-lo i vos en convencereu
De venda en les principals farmacies

PÍDASE EN TODAS PARTES

**LICOR BREA
MÚNERA**
CONTRA
-CATARROS
-TOSES-BRONQUITIS
-EXPECTORACIONES
-ASMA Y DEMAS AFECCIONES DEL
-APARATO RESPIRATORIO

LABORATORIO MÚNERA
CASA FUNDADA EN 1875
BARCELONA

GUILLERMO PATTBERG
Importador de Maquinaria de toda
clase, Hierro, etc. :: Fabricante
de Guarniciones para Oardas
Teléfono 684 - Direc. tel.: Pattberg
Cortes, 649, ent.º **BARCELONA**

CAÇADORS!

CAÇADORS!

Les millors espadnyes més ben
construïdes, sòlides i còmodes,
per a caça, camp i tennis, són
les que fabrica la casa

BORNAS
Hospital, 24, ent. - Barcelona
Vendes al engròs i a la menuda
EXPEDICIONS A PROVINÇIES

UTILS PER A ESCRIPTORI

BAZAR DE LA UNIÓN
3, Unió, 3
BARCELONA
IMPRESIONS COMERCIALS

Parque de Barcelona

NOVES ATRACCIONS
DE GRAN ACCEPTACIÓ

Elegant centre de recreacions

Totes les nits, concerts
per la Banda Martlense

Gran Cassino · Esmerat servei de Cafè-Restaurant · Coberts de 5 a 7 ptes. · Balls moderns de Saló

Agua oxigenada neutra "FORET"

ANTISEPSIA, HIGIENE, DESINFECCIÓ :: DENTRIFIC ÚNIC VERITAT

REBUTGEU LES IMITACIONS DE L'AMPOLLA I LES QUE NO TINGUIN EL PRECINTE DE GARANTIA

Avis a les senyores

Se recomana a totes les que col·leccionen *Cupóns-Regalo*, demanin al fer les seves compres en totes les botigues de Ultramarins i Comestibles, Carnicerías, Merceries, etc., el cupó de la casa per a col·leccionar *Marquillas de Ahorro Doméstico* amb les que reb el públic la totalitat de l'obsequi que el comerciant destina a la seva clientela canviant-lo amb *Marquillas de Ahorro Doméstico* que tenen un valor de 0'25 pessetes cada una en gèneres en una infinitat de casos adherides al veritable sistema de *Economía* i amb les que es poden tenir tota mena d'articles al seu veritable preu.

No's descuidin de demanar el cupó per a col·leccionar
MARQUILLAS DE AHORRO DOMESTICO

Molt aviat se publicarà la nova llista de cases que regalen **MARQUILLAS DE AHORRO DOMESTICO** les quals se recomanen per la seva serietat i bon gust en els articles

MARQUILLAS DE AHORRO DOMESTICO

Comerç, 21, pral. 1.^a

BARCELONA

Telèfon A 4991

OFICINES DE 3 a 7

Antoni López, llibreter, Rambla del Mig, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: apar n.º 2
TELÉFONO 4115

ANTOLOGÍA CATALANA

LLIBRE DE LECTURA

per A. ROVIRA I VIRGILI

Un tom tela

Pessetes 3

NOVÍSSIMA

Ortografia Catalana

Vocabulari Ortogràfic

Segons les Normes de l'Institut d'Estudis Catalans i les obres i treballs dels millors filòlegs, ordenat i anotat per

A. ROVIRA I VIRGILI

Un tom

Pessetes 2

DICCIONARI

CATALÀ - CASTELLÀ
CASTELLÀ - CATALÀ

per A. ROVIRA I VIRGILI

Un tom d'unes 900 planes, imprès sobre un paper finíssim i intransparent, relligat amb pegamoid.

900 planes, 2 centímetres de gruix!!!

Ptes. 10

Gramàtica elemental

DE LA

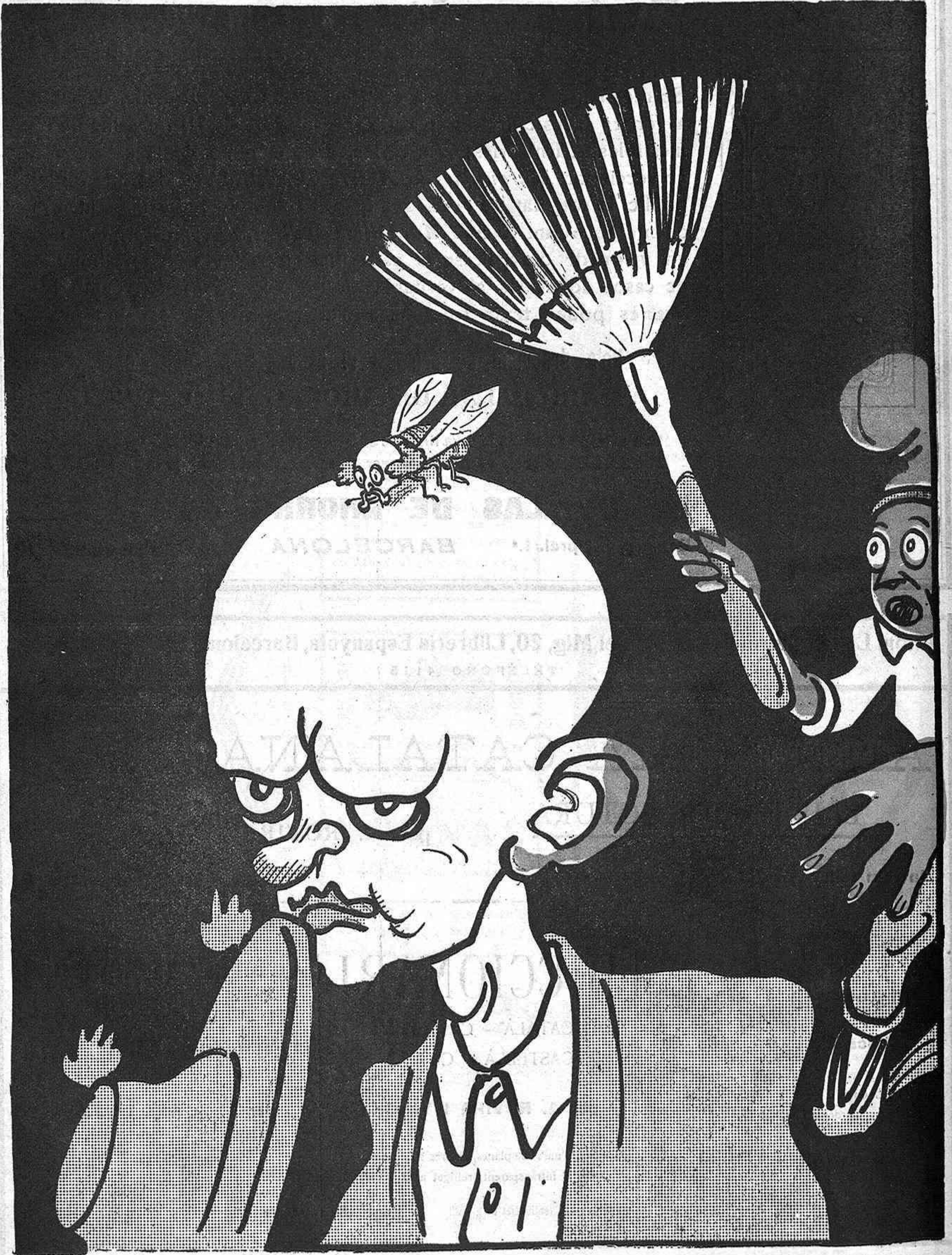
Llengua Catalana

per A. ROVIRA I VIRGILI

Un tom

Pessetes 3

NOTA.—Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliurances del Gir Postal o bé en segells de franqueig al llibreter Antoni López, Rambla del Mig, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravíos, si no's remet, ademés, un ral per a certificat. Als corresponsals se'ls otorguen rebaixes.

—Tu deixa fer, que ja veuràs com te'l'esquivo.